cohabitandum. ʒ non tenet reddere debitū v
bi ꝓbabiliter ex reddicōe imminet ſibi picu
lum morbi vel mortis. ergo multominꝰ cū tali
piculo tenet cohabitare Et gnaliter veruʒ ē ꝙ
vbi ꝯiunx non pt aliter ꝓuideri de ſecuritate
vite niſi ꝯiuge dimittendo. non tenet ei debitū
reddē nec cohabitare cū piculo corpis ſui. ¶
Secūda ꝯcluſio idē videt qn̄ ꝯiunx nō vult alit
cohabitare. niſi pmittat eū peccare ⁊ ē incorri
gibilis ⁊ ptrahit ipſū ad crimen. ita ꝙ licet n̄
cogat peccare ſicut nec corrigi pt: tn̄ ꝓpter pi
culum ſue fragilitatis ne coniugalis ſocietas
ipſū ptrahat ad pccm: teneat illud. Si oculꝰ
tuus dexter ſcandaliſat te: erue eū ⁊ ꝓice abs
te. ꝙ ſi cū piculo corpis non tenet manere mlt
to minus cū piculo aīe Et ſicut non tenet ꝓp
ter piculum infidelitatis. Ita nec ꝓpter picu
lum aliorū criminū. licet ad nullū poſſit cogi
ymmo minimū piculum aīe preponderat ma
ximo piculo corpis ¶ Tercia ꝯcluſio ꝓpter a
lia crimina in q̄bus ꝯiunx nō timet ꝓbabilit
aīe ſue nec corpori ſuo: nō dʒ derelinq̄re ꝯiugē
et ſi ſit incorrigibil niſi ſit fornicatio carnalis
in q̄ ꝓpter vnicū actū pt dimitti. aut ſpūalis
propter quā incorrigibilem poteſt dimittere
¶ Qn̄ actꝰ matrimonialis ſit meritoriꝰ vel mor
tale vel veniale pccm ¶ Ca. xvi.

NVnc vltimo de ꝯiugatorū incōtinētia
reſtat tractandū Et ꝙ ꝙ ꝓfeſſuz caſti
tatis ſc̄imoniaz plus de celibatu ꝙ de
veneris vicio deceret ediſcere. tn̄ q. ij. thi. iij.
ſic de nr̄is tpibus ꝓphetauit apl's. In nouiſſi
mis dieb⁹ inſtabūt tpa piculoſa ⁊ erūt hoīes
ſeipſos amātes cupidi incontinētes. volupta
tū amatores magis ꝙ dei. habētes quidē ſpeci
em pietatis. virtutē aūt ei⁹ abnegantes. Id
circo nūc cogor verbis vti magni illi⁹ alberti q
bus ſup. iiij. di. xxi. dt Huiuſmodi inquit tur
pes queſtiones nunꝙ tractari deberent. niſi il
la cogerent monſtra que hijs tpib⁹ in ꝯfeſſi
one audiunt. ¶ Peto itaqȝ a lectore ne ſcanda
liſetꝰ in ſequentib⁹. ſi vltra ꝙ placet ſordicies
peccatorū deteget carnaliū que certe medicari
nequeūt nō patefactis talibus vulnerib⁹. ¶
Circa que tn̄ nil noui dicturus ſum. ſed tantū
ea que doctores magni i ſuis manifeſte ponūt
voluminibus ¶ Erit igitur de ꝯiugatorū incō
tinentia triplex ꝯſideratio. Prima de coniuga
lis actus merito ⁊ demerito. Secūda de redden
di debito vel indebito. Tercia de temporibus
in quib⁹ ꝯtinētia indicit. ¶ Quo ad p̄mū nōn
da ſūt. v. viȝ qn̄ act⁹ ꝯiugalis ſit meritori⁹ qn̄
nec meritori⁹ nec demeritorius ⁊ nullū pc̄cm
qn̄ pc̄cm mortale. ⁊ quando ſit veniale pc̄cm.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ De p̄mo ſciendū ꝙ i. iiij. caſib⁹ actus ꝯiuga
lis ē meritori⁹ vite eterne Prim⁹ cum q̈s hn̄s
graciā reddit debitū tp̄e loco circūſtancijs o
portunis qđ ē act⁹ iuſticie. Secūdus qn̄ petit
debitum cā prolis tn̄ tp̄e ⁊ loco ⁊ mō debito:
qđ eſt latrie Terci⁹ qn̄ cā preſeruandi ꝯparē
a fornicacōe quod ē caritatis. Quart⁹ ſm plu
res qn̄ cā vitande fornicacōīs in ſe. quā ꝓbabi
liter credit aliter non vitandā: ita ꝙ voluptas
in nullo mouet eū: ſʒ ſoluʒ amor vitande forni
cationis. quā ꝑ tunc non pōt meli⁹ vitare. vt
puta ꝙ neceſſe hʒ loqui diu in ſecreto et loco
ſuſpecto alteri mulieri: ⁊ expˀtus ē de ea ſepe
ſe temptari Sed quādo ſemel vſus ē actu iſto
ad multos dies refrigeratus ē. ⁊ tunc nō tem
ptatur. Ratio dictorū. iiij. eſt. ꝙ oīs actus vir
tutis informatus caritate eſt meritorius. Sed
hmōi eſt actus ꝯiugalis in hijs caſib⁹. ergo
¶ De ſecūdo qn̄ actus ꝯiugalis ſit indifferēs
itaꝙ nec ſit meritori⁹ nec demeritorius notat
ideʒ pe. ꝙ hoc ꝯtingit qn̄ ꝯiunx carens gratia
vno. de. iiij. modis dictis actum illum exercet.
Quia oīs actus qui eſt meritori⁹ habenti gra
ciam: eſt indifferens nō habenti. nō enim eſt
meritori⁹ propter carenciā gracie. nec de me
ritori⁹ ꝓpter carenciā culpe cui ſoli debetᷣ pena
¶ Quo ad terciū videtᷣ copula carnal' in ꝯiugio

eſſe pcc̄m mortale in dec̄e caſib⁹ quorū pe. pa.
ſex p̄mos declarat. Vn̄ ſm eū ꝛ oēs eſt prim⁹
ꝓpter inordinacōez intencōis effrenate libidis
qn̄ limites matrimonij excedit Idē facture⁹ cuꝫ
quacunqꝫ alia dum tam̄ eque pulcra Sed qꝛ
hītibus nō demeremur ſꝫ actib⁹. hoc eſt qn̄ a
ctu ſic cogitat De hoc dicit ihero. Nihil ē fetidi
us q̄ꝫ vxorem amare quaſi adulterā. Et ſextus
pictagoric⁹ ait Omnis ardētior amator ꝓprie
vxoris: adulter ē Scd̄s ē racōne aborſus tpe
ꝯceptus vel partus ſi ꝓbabiliter timeret̄ qꝛ ꝯ
tra caritatē eſt qꝛ quis velit delectari cuꝫ pnicie
vite prolis. Semp em̄ pcc̄m ē petere debitū v
triqꝫ inordinate tpe ꝯceptus ꝛ partus qꝛ et̄ bru
ta ꝯtinēt Elephas em̄ ad impregnataꝫ nō ac
cedit. et quidēꝫ ſi ꝓbabiliter de aborſu timeret̄
tpe ꝯceptus ꝛ partus. qꝛ matrix qn̄qꝫ ꝓpter de
lectacōez apit̄ ꝛ materia nondū pfecte coagu
lata diſpgitur ꝛ effundit̄. ꝛ inſtante partu. ne
puer opprimat̄ eſſet pcc̄m q̄ſi homicidij ꝛ mor
tale ſciēter petere vl̄ reddere: aliter non ē pcc̄m
reddere. veniale petere maxime mulieri. qꝛ ſm
medicos impregnate magis appetūt coitū ¶
Tercius ē racōe piculi infectiōis mēſtrui tpe
menſtruorum. De iſto dic̄ hugo qꝛ tam vir q̄ꝫ
mulier petens debitum tempore menſtruoruꝫ
peccat mortaliter Sed qui reddit exactus non

peccat· poteſt tñ denegare ſine pecõ niſi videat
exigẽti imminere piculũ fornicacõis· Sed dicit
alb· ſup illud ezech· xviij· Ad mulierem men
ſtruatã nõ acceſſeris Putam⁹ inq̃t ꝙ accedẽ
ad mulierẽ menſtruatam q̄ vxor ẽ non ẽ mor
tale pcc̃m ſm ſe· Concordat pe· de tar· dicẽs ꝙ
tunc exigere ẽ in voluntate ꝯiugis ſ; reddẽ de ne
ceſſitate iuris Hec opinio ſecurior ẽ ⁊ commu
nior Addit albert⁹· ſ; tunc exigẽ ſignu; eſt ar
dentiſſime libidinis ſi ſciẽter hoc fiat· Et ꝓpter
hoc inter mortalia ꝓhibetᷣ a ꝓpheta Ideo ihero·
ſup iſto yſaye Q; oẽs iuſticie noſtre q̄ſi pan
n⁹ menſtruate dicit ꝙ tũc viri abſtinere dñt
ab eis· tunc enĩ ꝯcipiuntᷣ membris damnati
ceci· claudi· leproſi· vt ꝗ parẽtes nõ erubuerũt
in conclaui ꝯmiſceri: eorũ pcc̃m patenter ⁊ ap
te a cunctis redarguatᷣ in paruulis· hec alb·
¶ Ex quib⁹ apparet ꝙ reducitᷣ ille terci⁹ ad p̄
mum quaſi ꝗ dicit ꝙ ẽ ſignũ ardẽtiſſime libi
dinis Tamen pe· de pa· in· iiij· di· xxxij· tenẽdo
ꝙ non ẽ mortale ſic ꝯcludit· Epilogando dicen
dum ꝙ non eſt mortale reddere eciã ſcienter ex
parte mulieris· nec p ꝯſequens ex pte viri ex
quo vxor nõ vult abſtinere· Secundo non ẽ pec
catum petere ignoranti infirmitatem Tercio
ſciens infirmitatẽ· ſed neſciẽs monſtrũ ſolere
generari· non factur⁹ illud ſi ſciret nõ peccat

Quarto ſciēs non gnārī ł ꝓbabiliter credens vt qꝛ ſteril. ł qꝛ ꝯſueuít tūc non ꝯcipē. qꝛ viri noſcūt meli⁹ ꝯdicōes vxorū ⁊ econuͤſo p experiencia̅ Conſulendū eſt ꝗ mulieri mēſtruate qꝛ ſcit aut ꝓbabiliter credit viꝛū ſe exoſam habituram. et tunc nō tenet̄ reuelare. ſꝫ reddit ſine peccato. ⁊ ille ꝓpter igmorancia̅ non peccat ꝗ non. ſꝫ credit ꝙ non ꝓpter hoc dimitteret ea̅ cognoſcere ⁊ tunc eċ dꝫ dicere. ne euꝫ graui⁹ faceret peccare. ſꝫ adhuc vterqꝫ excuſat̄ a mortali. Et hoc vxor poterit ꝓpendere ex alijs vicib⁹ quib⁹ renuenti non acq̄euít aut neutꝛū ſꝫ credit ꝙ adultrābit̄ vel pei⁹ faciet. ⁊ nec tunc dꝫ dicere ſꝫ reddere Aut nihil hoꝛū ſed ꝙ abſtíne at credit et tunc ſibi dicat Qꝫ ſi audiēs nō acq̄eſcat: reddens non peccat. ſꝫ petens ſic non tn̄ mortaliter peccat. hec pe. Eſt tn̄ in predc̄is caſibus tunc petentibus terror ín cutiend⁹ p ꝯfeſſorem qn̄ expitur. tum ꝓpter irreuerentiaꝫ ſacramento illatam. tum eċ ꝓpter piculū fetus tum eċ ꝓpter auc̄tes terribiles q̄ſ daꝫ ſcriptu re ⁊ ſc̄oꝛum ac doctoꝝ Quartus ē qn̄ ſit í loco ſacro ⁊ ali⁹ loc⁹ haberi p̄t mortaliter peccat vt di. wil. glo. rap. ⁊ pe. pa. ymmo ſm eundeꝫ ta̅ petens q̄ꝫ reddens tunc puta ín eccā ł ín cimiterio bn̄dicto hoc em̄ eſt ſacrilegij crimen. qꝛ reconciliari debent ſm veriorē opinionem. Si

aūt alius locus nō pt̄ haberi: non ē mortale
ſi exigēs cū planctu ꝙ abſtinere nō valet: ge
mit tunc. Et ſi ali⁹ locus haberi non pt̄: non te
net quis reddere in loco ſacro. quia vt ſanct⁹ tho
mas dicit ꝙ licet debitū reddendū ſit oī hora.
ſalua tn̄ debita honeſtate q̄ in talibus exigit
quia non oꝫ ꝙ ſtatim in publico debituꝫ reddat.
¶ Quintus ē ſi mutat naturalem vſum in eū
qui ē contra naturam. qd' fit dupliciter. Vno
modo dicit pe. pa. viꝫ quando vas debituꝫ pre
termittit ſemp eſt pc̄cm mortale. quia proles ſe
qui non pt̄: vnde totaliter intēcio nature fru
ſtrat. Ideo cuidā pregnāti quā vir ↄtinere nō
valens a tergo ſodomitice ꝓpter pueꝝ cogno
uit. cū non fuiſſet forte peius occidē pueruꝫ.
conſultū fuit ꝙ nullo mō ꝑmitteret ſe ſic cog
noſci vxor. ſed prius occidi aut illum adulte
rari vel iumēto humiliari. Si aliter nollet cō
tinere doceret eū ↄmiſcere ſm ſituꝫ longitudis
oppoſitū. et ſic preſuata ē a pc̄ō ſodomitico.
et ꝓpter neceſſitatē excuſata. ¶ Sꝫ querit quid
de illo q̄ ideo ſemen extra vas debitū fundit ne
habeat plures filios quos nutrire nō pt̄. Reſ.
pe. pa. ꝙ deteſtabilem rem cū filio iude facit.
De quo geñ. xxxviij. quē deus occidit iō. Quid
de eo qui ante ↄpletionē actus ſe retrahit ne
ſemen emittat. ne habeat plures filios quos

nutrire non pt Reſ. idē Non. videt mortaliter
peccare. niſi ex hoc forte mulier ad ſeminādū
ꝓuocet Siliter ſi ꝓpter hoc obmittit cognoſce
re vxorē ⁊ ex cōi ꝯſenſu negat debitū: nō videt
ꝙ etiā peccet venialiter. qꝛ licet appetere nō ha
bere plures liberos ꝙ̄ poſſit nutrire. nec ipſe
tenet debitū reddere nec actū inchoatū ꝯſūma
re niſi vxore petente: caueat tñ neceſſe eſt ne
ſe vel aliū polluat ¶ Sed querit alb. di. xxxiiij
de viris qui hñt caliditatem debilem hic enī
calor ſufficit mouē membra ad ꝯcupiſcentiā
ſed cito euaporat ⁊ debiliter extendit. habeat
ergo iſte vxorem virginē Iſte cū non habeat
niſi primū impetū: deflorare non pt ⁊ tñ cog
noſceret corruptā ſi talem haberet vxorē Quid
iſti eſſet faciendū. nam ſi alterū corrumpē eā
facit. fit cauſa adulterij quod non licet. Si ve
ro corrumpat manu: eſt ſpecies ſodomitica cū
nō fiat inſtrumento debito. Reſ. videt inquit
dicendū ſalua melioris ſnīa ꝙ p applicatōez
manus via fieri poſſit Ad id aūt quod obicit
videt eſſe dicendū ꝙ differt applicari manū
vt medicantē vel vt polluentem. Manus enī
polluens applicata inducit molliciem vel ſo
domiam. ſed manus medicans non inducit.
Sic etiam dicimus in mulieribus in quibus
deſcendit matrix in os vulue Precipimꝰ enī

vt digitis reponant eā. ꝛ tñ non dicim⁹ man⁹
illas polluē eas vł corrūpere. ſ; poti⁹ medicari
eis. hec ille. Alio mō mutat quis nālem vſum
ꝙ̃tum ad ſituȝ. ꝛ tunc excuſat a pccō qñ diſpo
ſitio corpis vel infirmitas. vt apoſtema ā ven
triū groſſicies naturalem ſitum impediūt. Qñ
em̄ in hijs et ſimilib⁹ caſib⁹ ideo non audet ac
cedere a parte anteriori vxorē: non peccat mor
taliter ex alia parte accedens dum tñ vaſculo
mulieris alias nō abutat. nec ſemen extra ſci
enter effundat Ad queſtionē em̄ qua querit
vtrū vir cognoſcēs vxorem ſuā mō non ↄſue
to peccet mortaliter Reſpondet idē alb. ꝙ mihil
eoꝝ q̄ facit marit⁹ cū vxore ſeruato vaſe ē mor
tale pccm: ſed p̄t eſſe ſignū ↄcupiſcētie mortal
qñ. ſ. nō ſufficit ei mod⁹ quem natura determi
nat Vt aūt hoc melius intelligatur Quis. ſ. ſit
modus naturalis ꝛ quis plus vel min⁹ ab illo
naturali modo deuiet ſm eundē notandū alb.
ꝙ debit⁹ modus quē natura docet eſt vt muli
er iaceat in dorſo vir aūt ī ventrem incūbat ei
ꝛ ſic eē faciliter ↄcipiūt mulieres niſi p accñs
impediat. Minor aūt deuiacō ab illo ē lateral
concubit⁹. ꝛ maior ſedētis. ꝛ adhuc maior ſtā
tium. ꝛ horuȝ maxim⁹ qui ē retrorſus more iu
mentorū. Et ideo quidam hunc vltimuȝ dixe
runt eſſe pccm mortale. Quod tamen mihi nō

placet. hec alb. Satis hijs ꝯcordare videt᷑ tho. in ſcripto in q̄ſtionibus lr̄alibus ¶ Aliū modū peſſimū ꝯcubendi tangit pe. pa. ꝯcludēs Si ſit tanta innaturalitas ꝙ nō poſſit ſequi proles ex nā facti. ſiue ꝙ abutit᷑ vaſculo muliebri Siue ꝙ nubit in feminā ſm ſitū ſe ſupponēdo vt demō ſuccubus mortale ē. Alias aūt ſi i loco debito ſcienter vel quōcunqꝫ ſe aget aliter innaturalit᷑. ſi facit hoc i caſu vbi nālit᷑ nō poſſet: nō peccaret. puta ꝓpter bonū ꝓlis l᷑ fidei. ⁊ neceſſitas infirmitatis alterius vel impregnacō hoc req̄rit nec patit᷑ ꝙ aliter faciat excuſat᷑ Sꝫ i caſu vbi alias eſſet veniale ⁊ neceſſitas patit᷑ modum nālem. nō videt᷑ mortale. Sed ē grauius veniale qn̄ ab iſta innaturalitate ſe nō tꝑat ad tpus ꝙ ſecus ſi eſſet īpedimentū ꝑpetuū Si aūt ꝓpter voluptatē ſine neceſſitate immutat moduꝫ nālem. licet non q̄ ad vas mortale ē: ꝙ nō eſt vxor eius niſi q̄ ad actus nāles Alias abutit᷑ ſacrāmēto ꝯiugij. ſicut q̄ puertēt vſū ⁊ ritū alicuius ſacrāmēti ſciēter. eſſet trāſgreſſio p̄cepti non ſolum i eſſencialibus. ſed et̄ in accidētalibus ¶ vicieſt qn̄ ꝯiunx voluptatē preuenit. ⁊ puocat eā manibus l᷑ ꝯfricacōe vel calidis vtendo ⁊ incenſiuis vt poſſit pluries cū vxore coire ¶ Sed notandum dicit petrus de palude ꝙ iſtud poteſt fieri tripliciter ¶ Primo modo ſine omni pctō

puta ſi quis cā prolis generādē l' fornicacōis
ī vxore vel ī ſe vitande ā debiti reddēdi cū ali
as ſit impotens. ſe ꝓuocat eſu vel potu calefac
tiuorum. aut oſculis aut amplexib9. quib9 etiā
aīalia ſe ꝓuocant. vt vrſi et columbe. et aliq ui
bus alijs tactib9 in quibus nō querat ꝓpter ſe
delectacōem. ſʒ ſolum ad actū illū preparato ria
non videt' pccm. qꝛ licet iuuare naturā corpa
lem ad obediendū recte racōni Scdō mō vt ſit
potēs cognoſcere vxorē ꝓpter delcācōez quam
tū nollet cū alia experiri: et tunc licet grauius
peccet preueniēdo temptacōez. non tū morta
liter. Quia nō querit in hac ꝓuocacōe delcāri:
ſed ſolū in actu ɔiugali. Vnde videt' idem ſpē
qd de actus fine Tercio qn̄ in talib9 preparato
rijs ꝓpter ſe delectat' vt ſi ſic ɔfricacōnibus im
pudicis membra attractādo ſequit' pollutio:
non ē dubiū qꝛ omīs pollutio extraordinaria
pccm mortale ē. que vigilando ꝓcurat' Sʒ in p̄
mo videtur etiā qꝛ ſi tactib9 innaturalib9 ſe ꝓ
uocet qui aliter non p̄t. dum tū non facit hoc
propter voluptatez. quia neceſſitas excuſat
non peccat etiā venialiter ſicut nec is q̄ cauſa ꝓ
lis vel reddendi debiti cognoſcit innaturaliter
qn̄ aliter non poteſt. dum tū nō pretermittat
vas debitum Nam ſi ipſā habeat morbum in
illo membro ſic qꝛ non poſſit ibi cognoſci nō

ppter hoc pt alibi cognoſci. Sz cognoſcere in
naturaliter qn aliter non pt. ppter voluptate
non e mortale dum tn vas no obmittat: ſed e
grauis veniale. Sic et hic qr ſenex vel frigidus
non pt coire. niſi ſe prouocet tali mo qꝛuis vo
luptate querat. Quia tn no faceret cu extrane
a. grauius quide peccat preueniedo: ſz no morta
liter Si em oſcula et amplexus ideo ſoluz di
cunt mortalia in ſolutis qr ipſe actus eſt morta
lis. ergo in coniugatis in quibus actus no eſt mor
talis nec incitatio ad ipſum e mortalis. Hec
pe. Dicunt et quidam magni qr vxor tenet ſe
exhibere viro ſuo ad oſcula cſueta ſi exigit et
qr nec venialiter peccat. viru et no petente am
plexado et oſculando debito mo bona intetoe.
vt. ſ. euz ab ira vel ab alio pcto reuocet. Hijs
videt textus ſcripture concordare cſilio ſalomois
prou. v. dicetis. Letare cu muliere adoleſcetie
tue Ceruа cariſſima et gratiſſimus hinnulus vbera
eius inebrient te in oi tpe et in amore illius de
lectare iugiter Quare ſeduceris fili mi ab alie
na et foueris in ſinu alterius q oia tam ſz gloſa
interlinearem qꝛ ſm nicolau de lyra ad lram
exponunt ſm latinos doctores ¶ Septimus eſt
de eo q ante bndcoem nupcialem poſt cſenſu
tn de preſenti cognoſcit vxorem Talis em vt
vil. ſup Ray. dic peccat mortaliter ſi preſata

abſqꝫ diſpenſacōe eccīe ⁊ ſine iuſta cā faciat i
illis locis vbi ↄſuetum ē bñdcōem nupcialez
adhiberi Idem dico ſi obmittant̄ alie conſuete
ſolemnitates. De iſtis vide ſupra.c.xiiij.ꝟ.viij.
Octau9 ē ꝓpter ſimplicis obligacōz. Nā iſte q̄
ante mr̄imoniū vouit ꝑpetuā caſtitatē ↄtrahē
do matrimoniū cū ea pſōna q̄ debitū vult ha
bere frangit votū. nec poſtea vnq̄ pt exigē de
bitū. licet reddē poſſit p9 ↄſūmatū mr̄imoniū
nondū tñ ↄſūmato mr̄imonio. mōſteriū intrā
re deret ſi poſſet ſm tho. in q̄dli. Itē ſi duo ↄiu
ges in domo emiſerint votū ꝑpetue ↄtinētie ⁊
alter eoꝝ velit frangere dic̄ de eis alb. ſup. iiij
di. xxvij. Ego plane ↄcedo q̄ poſt votū eē ſim
plex ꝑpetue ↄtinētie mulier peccat mortaliter
recipiēdo maritū nec tenet̄ debitū reddere Sa
tis ↄcordat Ray. ⁊ Inno. Itē pe de tar. i queſti
one quā tāgit di. xxxij. vtrū vouē ↄtinētiā ſine
licēcia ↄiugis ſit pc̄cm mortale Reſ. q̄ aut fer
tur intentio determinate ad nō reddenduz nec
exigendū debitū ⁊ tunc ſcienti ius ē pc̄cm mor
tale ſi fiat ex deliberacōe aut in cōi. ⁊ tunc non
eſt pc̄cm mortale. q̄ ſaluari pt in eo q̄d eſt li
citū. ſ. in exigēdo Ecce de voto. iij. caſus habes l̄
iiij. pticulares. vide ſupra de hoc. c. viij. ꝟ. xxiij
Item. c. xiij. ꝟ. x. Item. c. xiiij. ꝟ. iij. Nonus eſt
de copula carnali clandeſtina poſt ſponſalia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de futuro· de qua di· pe· de tar· q̄ hm̄oi copula
aut ſit effectu fornicario· ⁊ tunc ē mo͛rle pccm
nec facit verū mrimomū ꝫ tantū preſūptum·
Aut affectu maritali· ⁊ tūc pſone q̄ ſūt ignarē
iuris ⁊ eccaſtice ↄſuetudis: ⁊ tūc non ē pccm
mortale Aut nō ſūt ignare: ⁊ tunc ē pccm mor
tale maxime i locis illis vbi eccie ꝓhibitio cōi
ter ſeruatꝰ Tn̄· s· tho· dicit ſimpliciter ſponſā
excuſari a pccō ſi credēs ſponſū velle ↄſūmare
mrimomū admittit eū· niſi aliq̄ ſigna expſſa
appareāt fraudis· ſicut ſi ſūt multū diſtantis
ↄdicōis ꝉ q̄ ptum ad nobilitatē ꝉ q̄ ptum ad for
tunā vel aliud ſignū appareat· ¶ De· iiij· pn̄ci
pali qn̄ actꝰ ↄiugalꝰ ſit pccm mortale· Reſ· pe·
pa· q̄ qn̄cunqꝫ voluptas q̄ritur p̄ter p̄dcōs ca
ſus· ſ· i quibꝰ ē mortale: tūc ſp ē veniale· In ſpā
li aūt nōt· vi· caſus in q̄bus ē actꝰ ↄiugalꝰ veni
alis tantū· Primꝰ qn̄cūqꝫ p̄cedit aliq̄ deordia
tio rōis· ꝫ nō tanta ſicut in predcis caſibꝰ· puta
petē tpe ſacro· ⁊ ſi appetitꝰ ſit ad delcācōem: g̃
uis ē culpa Si ad lubricū ꝉ infirmitatē ſuā cꝰ
eſt ſibi ↄſciꝰ ꝉ ↄſcia veiale· attn̄ vix ↄtingit q̄
in p̄cipuis diebꝰ nō eſt g̃ue pccm ſm bo· ven·
¶ Scd̄s petere cā delectacōis infra lites ſp ē ve
niale· ſic comedē ꝓpter voluptatē Qd emī cibꝰ
ad ſalutē hois hoc coitꝰ ad ſalutē gn̄is hūani
vt augꝰ dicit· ⁊ ē in· iiij· di· xxxiij· in littera· c· v·

Tercius petere cauſa fornicacōis vitande in ſe
ꝗ.ſic ꝙ cognoſcit vxorē cauſa vitande in ſe for
nicacōis ꝗ̄uis poſſit aliter vitare: ꝫ mag̃ vult
iſto mō delectabili vitare: ꝙ̄ alio mō non dele
ctabili vel penali. puta qꝛ ꝛ domando carnem
vel fugiendo alioꝝ ꝯſortia vel nō loq̄ndo ſolꝰ
cū ſola. Et ſi ḡ poſſet facilit̃ vitare: ꝫ mag̃ vult
cum voluptate ꝙ̄ ſine iſta: tunc peccat venali
ter. qꝛ prefert voluptatē carnis abſorbentē ra
tionem. ꝛ qḋ ſeruat vſum rōnis ꝛ eqꝫ attingit
ad finem. Sicut ſi hō ſitiens p̄t eqꝫ ſatiſfacere
vel ſuccurrere necc̄itati naturē bibens vinū lim
phatū minus delectabile nō ledēs caput ꝛ eli
git ſtati extinguere ſitim cum vino forti qḋ ē
magis delectabile. qḋ inebriat eū in toto vel
in pte: peccat non tn̄ rōe finis ſed rōne medij
incompetentis. Et ꝗ̄uis ſic petere debitum cā
fornicacōnis vitande in ſe vt dictū eſt ſit venia
le: non tn̄ ꝯtrahere hac intencōe eſt veniale.
Et differt iſte tercius modus multū a quarto
qui ē meritorius ſupratactus. ꝟ. ij. Quartus
eſt qn̄ fit cā infirmitatis vitande. ꝗ̄uis enim
vtrūqꝫ ſeorſū liceat appetere: non tn̄ vnum ꝓp
ter alterꝝ. qꝛ iſta cauda nō ē iſtius vituli. Rō
nem dc̄i aſſignat etiā tho. in. iiij. qꝛ talis q̄rit
ſanitatē p id qḋ ad hoc non ē ordinatum ſicut
qui ſacramentum baptiſmi tantū ad ſalutē

corꝑalem q̄reret. ¶ Quintus ē ſi qñ incepit pe
tere vel reddere bona intencōe: poſtea mutet in
tencōem: ita ꝙ nunc vellet iſtā libidinē ꝓpter
ſe etiā ſi quidē actu hoc cogitaret ex̄ horā deciſi
onis ſeis qñ nō h̄z vſū rōis ¶ Sextus qñ cunqȝ
aliud intēdat q̄p ad qđ ordinat̄ ꝯiugiū. vel ad
ꝓlem vel ad reddendū debitum. hec de pe. Plu
res alios caſus hēs s̄. inter ꝯbicōes qñ ē mor̄le
vbi ſepe ē veniale. c. iiij. ⁊ etiā s̄. ꝯ. iiij. iſtius c.

¶ De reddendi debito vel indebito. ca. xvij.

NVnc de ſcđo principali viz de reddēdi
debito ꝯiugali l' nō debito. Pro cuius in
tellcū ſm. ſ. tho. pe. pa. ⁊ ꝯiter oēs the
ologos tenendū ē ꝓ regula ꝙ ꝯiugi debitū pe
tenti ⁊ tpe debito: immo etiam tpe ſacro red
dendū ē. ſiue petant exp̄ſſe ſiue interp̄tatiue.
qꝛ nō refert quo q̄s volūtatē ſuā exp̄mat ver
bis ā factis. ⁊ maxīe in firmiori vaſculo in hoc
ꝯpatiendū ē. qꝛ verecūdius ē mulieri petere.
Itē q̄cunqȝ intencōe ſiue cā ſobolis ꝓcreande
ſiue fornicacōis vitande. ſiue libidinis ſatiāde
ſiue voluptatis h̄nde. nec hoc ē reddere gladiū
furioſo. ſꝫ magis ne incidāt in dānabiles cor
ruptelas. ſic in theothonia vxor militis negā
tis in vigilia paſche debitū. qꝛ ꝯtinuerat tō. xl
frēm eius impetijt: ⁊ negantē iugulauit. ⁊ re
uerſa ad viꝝ dixit. tu feciſti. qꝛ facere coegiſti